

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 15 februari 2017*

”Begäran om förhandsavgörande ”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Behörighet i mål om föräldraansvar — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Artiklarna 8 15 — Domstols behörighet i fråga om underhållsskyldighet — Förordning (EG) nr 4/2009 — Artikel 3 d — Motstående avgöranden meddelade av domstolar i olika medlemsstater — Barn med hemvist i den medlemsstat där modern är bosatt — Befogenhet för domstolarna i den medlemsstat där fadern är bosatt att ändra ett av samma domstolar tidigare meddelat avgörande som vunnit laga kraft angående barnets hemvist, underhållsskyldighet och umgängesrätt — Föreligger inte”

I mål C-499/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius, Litauen) genom beslut av den 16 september 2015, som inkom till domstolen den 22 september 2015, i målet

W,

V

mot

X,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta samt domarna E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev och C.G. Fernlund (referent),

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 november 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— W och V genom P. Markevičius,

— X, genom R. de Falco, advokatas,

* Rättegångsspråk: litauiska.

— Litauens regering, genom D. Kriauciūnas och J. Nasutavičienė, båda i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och A. Steiblytė, båda i egenskap av ombud,
och efter att den 1 december 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan W och V (nedan kallad barnet V), å ena sidan, och X, å andra sidan. Målet rör föräldraansvar och underhållsskyldighet.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 2201/2003

- 3 Skäl 12 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.”

- 4 I artikel 2 i förordningen, med rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:

”I denna förordning avses med:

...

7. *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

...”

- 5 I artikel 8 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, föreskrivs följande:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”

- 6 I artikel 12 i nämnda förordning, med rubriken "Avtal om domstols behörighet", anges följande i punkterna 1 och 2:

"1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan om

...

b) dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks, och denna behörighet är till barnets bästa.

2. Den behörighet som utövas enligt punkt 1 skall upphöra så snart

a) antingen domen om beviljande eller avslående av en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft;

b) eller, om ett förfarande om föräldraansvar ännu inte har avgjorts vid den tidpunkt som avses i a, så snart en dom om föräldraansvar har vunnit laga kraft,

c) eller, i de fall som avses i a och b, så snart förfarandet har avslutats av något annat skäl."

- 7 Artikel 14 i förordning nr 2201/2003, med rubriken "Behörighet i övriga fall", har följande lydelse:

"Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13, skall behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag."

Förordning (EG) nr 4/2009

- 8 Artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1), med rubriken "Allmänna bestämmelser", har följande lydelse:

"I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

a) domstolen i den ort där svaranden har hemvist, eller

b) domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, eller

c) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om någons rättsliga status, om frågan om underhåll har samband med den talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap, eller

d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap."

Bakgrund till det nationella målet och tolkningsfrågan

- 9 W (medborgare i Litauen) och X (medborgare i Nederländerna och i Argentina) gifte sig den 9 december 2003 i Förenta staterna. De är far respektive mor till barnet V som föddes den 20 april 2006 i Nederländerna. Barnet är både litauisk och italiensk medborgare. Barnet har aldrig bott i eller besökt Litauen.
- 10 W, X och barnet V bodde i Nederländerna från år 2004 till år 2006. Efter en kort period i Italien flyttade de till Kanada år 2007. W och X lever åtskilda sedan december 2010.
- 11 I juli 2011 installerade sig X tillsammans med barnet V i Italien, innan de i november 2011 flyttade till Nederländerna där de har sin hemvist.
- 12 W har sin hemvist i Litauen.
- 13 X väckte talan om äktenskapsskillnad vid en kanadensisk domstol. Denna domstol meddelade en rad avgöranden från och med maj 2011, däribland en dom av den 17 april 2012 i vilket den meddelade äktenskapsskillnad mellan makarna W och X, varvid X tilldelades ensam vårdnad om barnet V.
- 14 De litauiska domstolarna och senare de nederländska domstolarna har dock inte godkänt den kanadensiska domstolens avgöranden.

De litauiska domstolarnas avgöranden före målet i den hänskjutande domstolen

- 15 Den 18 april 2011 väckte W talan mot X vid Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (distriktsdomstolen för distrikt 1 i staden Vilnius, Litauen) och yrkade om äktenskapsskillnad på grund av X:s skuld och om att det skulle slås fast att barnet V skulle bo hos W.
- 16 Den domstolen biföll den 28 april 2011 W:s yrkande om interimistiskt beslut och beslutade att barnet V skulle bo hos W under förfarandets gång.
- 17 På grundval av detta beslut yrkade W den 3 juli 2012 att Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius), i ett mål rörande bortförande av barn, skulle besluta att barnet V skulle återföras till honom. Yrkandet avsågs.
- 18 Det interimistiska beslutet av den 28 april 2011 upphävdes senare genom ett omedelbart verkställbart beslut meddelat av Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius). Detta avgörande fastställdes i andra instans. W överklagade men hans överklagande avvisades.
- 19 Genom dom av den 8 oktober 2013 meddelade Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) äktenskapsskillnad mellan W och X. I samma dom angavs att barnet V skulle ha sin hemvist hos X. Vidare angavs föreskrifter om W:s umgängesrätt och om dennes underhållsskyldighet till barnet V.
- 20 Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius, Litauen) stadfäste denna dom genom beslut av den 30 maj 2014. Genom beslut av den 8 september 2014 avsåg Lietuvos Aukščiausioji Teisma (Litauens högsta domstol) W:s överklagande.

De nederländska domstolarnas avgöranden före målet i den hänskjutande domstolen

- 21 Genom dom av den 29 januari 2014 fastställde rechtbank Overijssel (domstolen i Overijssel, Nederländerna) W:s underhåll till X till 4 323 euro i månaden från och med den 18 maj 2012, och till V till 567 euro i månaden från och med den 27 juni till och med den 1 november 2011, och därefter till 790 euro i månaden från och med den 2 november 2011. Dessa belopp skulle omprövas årligen med början den 1 januari 2013.
- 22 Genom dom av den 22 augusti 2014 tillerkände denna domstol X ensam vårdnad om barnet V.
- 23 Denna domstol angav att vårdnad om barn, enligt nederländsk rätt, kan anförtros endast en av föräldrarna ensam när det föreligger antingen en ej godtagbar risk för att barnet kan komma till skada som en följd av föräldrarnas osämja och det inte finns några utsikter till någon adekvat förbättring inom nära framtid, eller en förändring av vårdnadsvillkoren i övrigt är nödvändig med hänsyn till barnets bästa.

Erkännande och verkställighet av de meddelade domarna

- 24 I beslut av den 31 oktober 2014 vägrade rechtbank Overijssel (domstolen i Overijssel) att erkänna och tillåta verkställighet i Nederländerna av domen av den 8 oktober 2013 från Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) i de delar som rörde äktenskapsskillnad mellan makarna på grund av gemensam skuld, beslutet att barnet V skulle bo hos sin mor och beslutet om underhåll till barnet samt om rättegångskostnader. Förstnämnda domstol erkände och tillät verkställighet i Nederländerna av de delar i den litauiska domen som rörde faderns umgängesrätt.
- 25 W överklagade till Lietuvos apeliacinis teismas (Litauens appellationsdomstol), vilken genom beslut av den 2 februari 2015 vägrade att tillåta verkställighet av domen från rechtbank Overijssel (domstolen i Overijssel) av den 29 januari 2014 angående W:s underhållsskyldighet gentemot X och barnet V. Förstnämnda domstol vägrade i samma beslut att erkänna och tillåta verkställighet av sistnämnda domstols dom av den 22 augusti 2014 om att tillerkänna X ensam vårdnad till barnet V och avslutade förfarandet vad avser den omständigheten att nämnda domstols beslut av den 31 oktober 2014 inte erkänts i Litauen.

Förfarandet vid den hänskjutande domstolen och tolkningsfrågan

- 26 Den 28 augusti 2014 väckte W talan vid Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) och yrkade ändring av vistelseorten för barnet V, av storleken av underhållet till barnet och av villkoren för umgänget med barnet, såsom dessa bestämts i domen av den 8 oktober 2013.
- 27 Genom beslut av den 25 september 2014 avvisade nämnda domstol dessa yrkanden med motiveringen att W inte styrkt att omständigheterna hade förändrats sedan domen av den 8 oktober 2013.
- 28 W överklagade det beslut som meddelats av Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) den 25 september 2014 till Vilniaus apygardos teismas (regiondomstolen i Vilnius). Denna senare domstol fastställde delvis detta beslut den 16 december 2014 och återförvisade målet till nämnda domstol för omprövning.
- 29 Genom beslut av den 23 december 2014 förklarade Vilniaus apygardos teismas (regiondomstolen i Vilnius) att den anser sig sakna behörighet att ta ställning till W:s yrkanden, eftersom behörighetsreglerna i förordning nr 2201/2003 har företräde framför den litauiska civilprocesslagen. Enligt denna domstol ankommer det på domstolarna i den medlemsstat där barnet har sin hemvist, i förevarande fall Konungariket Nederländerna, att ta ställning till dessa yrkanden, utom i vissa fall då

barnets vistelseort ändras av barnets hemvist eller om personerna med föräldraansvar har avtalat annorlunda. Nämda domstol förklarade för W att han kunde föra talan i saken vid en behörig domstol i Nederländerna.

- 30 W överklagade beslutet från Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) av den 23 december 2014 till Vilniaus apygardos teismas (regiondomstolen i Vilnius), vilken, den 31 mars 2015, fastställde detta beslut och återförvisade målet till förstnämnda domstol för omprövning i frågan huruvida W:s yrkanden kan upptas till sakprövning. Vilniaus apygardos teismas (regiondomstolen i Vilnius) fann att Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) hade fel i sin slutsats att den saknar behörighet att pröva dessa yrkanden om ändring av domen från Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) av den 8 oktober 2013, som vunnit laga kraft, rörande barnet V:s hemvist samt W:s umgängesrätt och underhållsskyldighet. En sådan ändring kan endast ske genom ett annat domstolsavgörande som vunnit laga kraft. Eftersom de nederländska domstolarna i förevarande fall emellertid vägrar att erkänna domen av den 8 oktober 2013, kan W omöjligen väcka talan vid nederländsk domstol med yrkande om ändring av de rättigheter och skyldigheter som framgår av den domen.
- 31 Mot denna bakgrund beslutade Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Vilken medlemsstats domstolar, det vill säga Republiken Litauens eller Konungariket Nederländernas, har – enligt artiklarna 8–14 i förordning nr 2201/2003 – behörighet att med avseende på det minderåriga barnet V, som har hemvist i Nederländerna, pröva ansökan om ändring av barnets hemvist, av storleken av underhållet till barnet och av villkoren för umgänget med honom?”

Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet

- 32 Genom handling som inkom den 20 december 2016 yrkade W, med stöd av artikel 83 i domstolens rättegångsregler, att det muntliga förfarandet skulle återupptas och att det skulle ställas en tolkningsfråga till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.
- 33 Vad för det första rör yrkandet att det ska ställas en tolkningsfråga till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna understryker EU-domstolen att den på intet sätt är behörig att göra det, vare sig enligt artikel 83 i dess rättegångsregler eller i någon annan bestämmelse i samma rättegångsregler.
- 34 Vad för det andra rör yrkandet att det muntliga förfarandet ska återupptas har W åberopat en omständighet som han anser vara en ny omständighet och som inte behandlats vid EU-domstolen, nämligen att rechtbank Overijssel (domstolen i Overijssel) i sitt beslut av den 20 maj 2016 slagit fast att nederländska domstolar inte kan pröva ansökan om ändring av den dom som Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) meddelat den 8 oktober 2013, samt vägrat erkänna eller verkställa den del av denna dom som rör umgängesrätten. W har vidare hävdat att generaladvokatens beskrivning av de faktiska omständigheterna i dennes förslag till avgörande inte stämmer med verkligheten.
- 35 Det framgår härvidlag av fast rättspraxis att domstolen på eget initiativ på förslag från generaladvokaten, eller på parternas begäran, kan besluta att återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 83 i rättegångsreglerna, om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detsamma ska avgöras på grundval av ett argument som inte har avhandlats mellan parterna (dom av den 15 september 2011, Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, punkt 19 och där angiven rättspraxis). I stadgan för Europeiska unionens domstol och i rättegångsreglerna föreskrivs däremot inte någon möjlighet för parterna att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (dom av den 16 december 2010, Stichting Natuur en Milieu m.fl., C-266/09, EU:C:2010:779, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

- 36 Vad gäller W:s påstående om en ny omständighet, konstaterar domstolen att beslutet från rechtbank Overijssel (domstolen i Overijssel) av den 20 maj 2016 inte utgör en ny omständighet, eftersom detta beslut, i likhet med samma domstols beslut av den 31 oktober 2014, även det innebär en vägran att erkänna domen av den 8 oktober 2013.
- 37 Vad rör W:s anmärkningar rörande de argument som framgår av generaladvokatens förslag till avgörande i förevarande mål konstaterar domstolen att dessa anmärkningar syftar till att kritisera nämnda förslag till avgörande. Såsom framgår av den rättspraxis som domstolen har hänvisat till i punkt 35 ovan föreskrivs i de texter som reglerar förfarandet vid domstolen ingen möjlighet att inkomma med sådana anmärkningar.
- 38 Domstolen anser, efter att ha hört generaladvokaten, att den i förevarande fall har tillgång till alla uppgifter som den behöver för att kunna besvara den hänskjutande domstolens fråga och att samtliga argument som behövs för att avgöra det aktuella målet har avhandlats mellan de parter som avses i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol.
- 39 Begäran om att det muntliga förfarandet ska återupptas ska följaktligen avslås.

Prövning av tolkningsfrågan

- 40 Domstolen avfärdar inledningsvis W:s och Europeiska kommissionens argument att domstolen saknar behörighet. W och kommissionen har i sina skriftliga yttranden gjort gällande att den hänskjutande domstolen har bett domstolen att ange vilken medlemsstats domstolar som är behöriga att pröva det nationella målet. Denna uppgift ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen, eftersom EU-domstolen endast är behörig att tolka unionsrättens bestämmelser och inte att ta ställning i sak i de frågor som de nationella domstolarna har att avgöra.
- 41 I ett förfarande som avses i artikel 267 FEUF är EU-domstolen visserligen endast behörig att tolka eller pröva giltigheten av en unionsrättsakt (dom av den 10 november 2011, X och X BV, C-319/10 och C-320/10, ej publicerad, EU:C:2011:720, punkt 29). Det ankommer på den hänskjutande domstolen att mot bakgrund av EU-domstolens svar avgöra det mål som anhängiggjorts vid den (dom av den 4 februari 2010, Genc, C-14/09, EU:C:2010:57, punkt 31).
- 42 I förevarande fall framgår det emellertid klart av beslutet om hänskjutande att den hänskjutande domstolen önskar få klarhet i hur förordning nr 2201/2003 ska tolkas, för att själv kunna avgöra vilken domstol som är behörig.
- 43 Den enda omständigheten att det i tolkningsfrågan – dessutom i en parentes – nämns vilka medlemsstater vars domstolar kan tänkas vara behöriga, gör således inte att EU-domstolen ska anses obehörig att besvara den aktuella frågan.
- 44 Vidare står det klart att den hänskjutande domstolen endast ställt sin fråga vad avser förordning nr 2201/2003, trots att det framgår såväl av denna fråga som av beslutet om hänskjutande att målet vid den nationella domstolen inte bara rör föräldraansvar utan även underhållskyldighet, vilket är ett område som inte omfattas av nämnda förordning.
- 45 Den omständigheten att en nationell domstol formellt sett har formulerat sin begäran om förhandsavgörande med hänvisning till vissa unionsbestämmelser, utgör härvidlag inte hinder för att EU-domstolen tillhandahåller den domstolen alla tolkningsdata som kan vara användbara vid avgörandet av det nationella målet, oberoende av om det har hänvisats därtill i frågorna eller inte (se, bland annat, dom av den 29 september 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, punkt 43).
- 46 Frågan ska således omformuleras så, att den rör relevanta bestämmelser i förordning nr 4/2009.

- 47 Den hänskjutande domstolen har enligt denna omformulering ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 8 i förordning nr 2201/2003 och artikel 3 i förordning nr 4/2009 ska tolkas så, att domstolarna i en medlemsstat som har meddelat en dom som vunnit laga kraft angående föräldraansvar och underhållsskyldighet, vad avser ett minderårigt barn, förblir behöriga vad gäller en ansökan om att föreskrifterna i denna dom ska ändras, även om barnet har sin hemvist i en annan medlemsstat.
- 48 För att besvara denna fråga ska det inledningsvis påpekas att det av artikel 3 d i förordning nr 4/2009 framgår att behörigheten i frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska ligga hos den domstol som enligt förordning nr 2201/2003 är behörig att pröva en talan om föräldraansvar, om frågan om underhåll har samband med denna talan.
- 49 Domstolen erinrar vidare om vilken mekanism som införts genom förordning nr 2201/2003 och syftena med denna.
- 50 Förordning nr 2201/2003 bygger på ömsesidigt samarbete och förtroende domstolarna emellan (dom av den 9 november 2010, Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 81), vilket ska leda till ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden, som är en hörnsten i arbetet med att skapa ett verkligt rättsligt område (dom av den 15 juli 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, punkt 70).
- 51 Såsom framgår av skäl 12 i förordning nr 2201/2003 har förordningen utformats med hänsyn till barnets bästa, och särskilt kriteriet om närhet. Lagstiftaren har nämligen funnit att de domstolar som ligger nära barnet i rumsligt avseende i allmänhet är bäst lämpade att bedöma vad som är bäst för barnet (dom av den 15 juli 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, punkt 91). I enlighet med detta skäl ska behörigheten således i första hand ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.
- 52 Artikel 8 i förordning nr 2201/2003 fullföljer detta syfte genom att föreskriva en allmän behörighet till förmån för medlemsstaten där barnet har sin hemvist.
- 53 Enligt artikel 8.1 i förordningen ska en domstols behörighet fastställas ”vid den tidpunkt då talan väcks”, det vill säga när stämningsansökan inges till denna domstol, enligt artikel 16 i samma förordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, punkt 38).
- 54 Såsom generaladvokaten påpekat i punkt 45 i sitt förslag till avgörande, med hänvisning till punkt 40 i domen av den 1 oktober 2014, E. (C-436/13, EU:C:2014:2246), måste denna behörighet dessutom prövas och fastställas i varje enskilt fall då en talan väcks vid en domstol, vilket innebär att en domstol inte behåller sin behörighet efter att det pågående förfarandet har avslutats.
- 55 Artikel 9 i förordning nr 2201/2003 föreskriver, såsom undantag från artikel 8 i samma förordning, att när barnet flyttar och vissa andra villkor är uppfyllda, ska domstolarna i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist vara fortsatt behöriga. I artikel 12.1 i samma förordning anges emellertid att behörigheten, under vissa villkor och för det fall att personerna med föräldraansvar så har avtalat, kan överföras, genom avtal, till den domstol som utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, och som inte är en domstol i den medlemsstat där barnet har sin hemvist.
- 56 Förordning nr 2201/2003 innehåller dessutom särskilda regler som gäller vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn (artiklarna 10 och 11), om barnets hemvist inte kan fastställas för ett barn som befinner sig i en medlemsstat och behörighet inte kan bestämmas på

grundval av artikel 12 (artikel 13), om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13 (artikel 14), eller, i undantagsfall och på vissa villkor, om den behöriga domstolen överlämnar målet till en domstol i en annan medlemsstat, som den anser vara bättre lämpad att pröva målet (artikel 15).

- 57 Tolkningsfrågan ska prövas med beaktande av dessa överväganden.
- 58 Enligt den hänskjutande domstolen är syftet med W:s talan att uppnå en ändring av föreskrifterna i den lagakraftvunna domen från Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius), av den 8 oktober 2013, rörande föräldraansvar och underhållsskyldighet vad avser barnet V. Den hänskjutande domstolen har härvidlag preciserat att denna dom stadfästs genom det beslut som Vilniaus apygardos teismas (regiondomstolen i Vilnius) meddelade den 30 maj 2014, samt att W:s överklagande av nämnda beslut ogillats genom det beslut som meddelades av Lietuvos Aukščiausioji Teisma (Litauens högsta domstol) den 8 september 2014.
- 59 Ett nytt förfarande ska således anses ha inletts när ansökan inkom den 28 augusti 2014 om ändring av föreskrifterna i domen av den 8 oktober 2013. Den domstol som har att avgöra målet, i förevarande fall Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius), ska således avgöra vilken domstol som är behörig. Den ska därvid, enligt artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, i första hand beakta var barnet V hade sin hemvist när denna begäran inkom.
- 60 EU-domstolen har i sin dom av den 22 december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 46), vilken bekräftats i fast rättspraxis (se, bland annat, dom av den 9 oktober 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 50), slagit fast att innebörden och räckvidden av begreppet hemvist ska bestämmas med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Begreppet hemvist motsvarar den plats som avspeglar det förhållandet att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och familjehänseende. Denna plats ska fastställas av den nationella domstolen mot bakgrund av samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet. Bland relevanta omständigheter märks bland annat villkoren för och skälen till barnets vistelse i en medlemsstat samt barnets nationalitet. Förutom barnets fysiska närvaro i en medlemsstat ska hänsyn även tas till andra omständigheter som kan visa att denna närvaro på intet sätt är tillfällig eller sporadisk (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 47–49).
- 61 För att det ska fastställas att ett barn har sin hemvist i en viss medlemsstat måste åtminstone barnet fysiskt befinna sig i den medlemsstaten.
- 62 I det nationella målet står det emellertid klart att barnet V aldrig besökt Litauen.
- 63 Mot denna bakgrund torde den enda omständigheten att ett av barnet V:s medborgarskap är i den medlemsstaten således inte räcka för att barnet ska anses ha sin hemvist i denna stat enligt förordning nr 2201/2003.
- 64 Den omständigheten att barnet V sedan flera år tillbaka fysiskt befinner sig i en annan medlemsstat, i förevarande fall Konungariket Nederländerna, hos en av sina föräldrar, i enlighet med en dom som vunnit laga kraft, i förevarande fall den dom som meddelades av Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) den 8 oktober 2013, visar att barnet V har sin hemvist där och innebär att domstolarna i denna medlemsstat är behöriga att pröva en talan om föräldraansvar och underhållsskyldighet vad avser detta barn. Den enda anledningen till en annan slutsats är om de faktiska omständigheterna är sådana att det finns anledning att frångå regeln om allmän behörighet knuten till hemvist.
- 65 Några sådana omständigheter framgår emellertid inte av handlingarna i målet. Det finns bland annat inget som talar för att barnet V har flyttat från Litauen till Nederländerna innan talan väcktes vid Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i staden Vilnius) eller att det föreligger en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar vad gäller de litauiska domstolarnas

behörighet. Den hänskjutande domstolen har inte heller på något sätt berört den omständigheten att barnet V skulle ha varit föremål för olovligt bortförande eller kvarhållande. Det framgår inte heller att de nederländska domstolarna har angett att de litauiska domstolarna är mer lämpade att avgöra målet vid den nationella domstolen.

- 66 I ett mål som det nu aktuella är det således domstolarna i den medlemsstat där barnet har sin hemvist som är behöriga i frågor om föräldraansvar. I förevarande fall har den hänskjutande domstolen angett de nederländska domstolarna som behöriga.
- 67 Det ankommer således på dessa domstolar att pröva sådana yrkanden som W:s, avseende ändring av vistelseorten för barnet, av storleken av underhållsbidraget till barnet och av villkoren för den berörda föräldrarnas umgänge med barnet.
- 68 Såsom generaladvokaten påpekat i punkterna 43–49 i sitt förslag till avgörande föreligger inget avtal om domstols behörighet, i ett mål som det nu aktuella, till förmån för de domstolar som prövat talan om äktenskapsskillnad, i förevarande fall de litauiska domstolarna. Även om dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av X i enlighet med artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003, har denna behörighet i vilket fall som helst upphört i och med att domen om äktenskapsskillnad och om föräldraansvar vann laga kraft i enlighet med artikel 12.2 a och b i samma förordning.
- 69 Den omständigheten att domstolarna i den medlemsstat där barnet har sin hemvist helt eller delvis vägrat att erkänna den lagakraftvunna dom som den berörda föräldern har åberopat till stöd för sitt yrkande om ändring, utgör inte hinder mot att dessa domstolar, oavsett om vägran att erkänna är välgrundad eller inte, ska anses behöriga att pröva detta yrkande, när detta medför att ett nytt förfarande inleds.
- 70 Av det anförda följer att tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Artikel 8 i förordning nr 2201/2003 och artikel 3 i förordning nr 4/2009 ska tolkas så, att i ett mål som det vid den nationella domstolen är domstolarna i den medlemsstat som har meddelat en dom som vunnit laga kraft angående föräldraansvar och underhållsskyldighet, vad avser ett minderårigt barn, inte längre behöriga vad gäller en ansökan om att föreskrifterna i denna dom ska ändras, om barnet har sin hemvist i en annan medlemsstat. Det är domstolarna i den sistnämnda medlemsstaten som är behöriga att pröva denna ansökan.

Rättegångskostnader

- 71 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet ska tolkas så, att i ett mål som det vid den nationella domstolen är domstolarna i den medlemsstat som har meddelat en dom som vunnit laga kraft angående föräldraansvar och underhållsskyldighet, vad avser ett minderårigt barn, inte längre behöriga vad gäller en ansökan

om att föreskrifterna i denna dom ska ändras, om barnet har sin hemvist i en annan medlemsstat. Det är domstolarna i den sistnämnda medlemsstaten som är behöriga att pröva denna ansökan.

Underskrifter